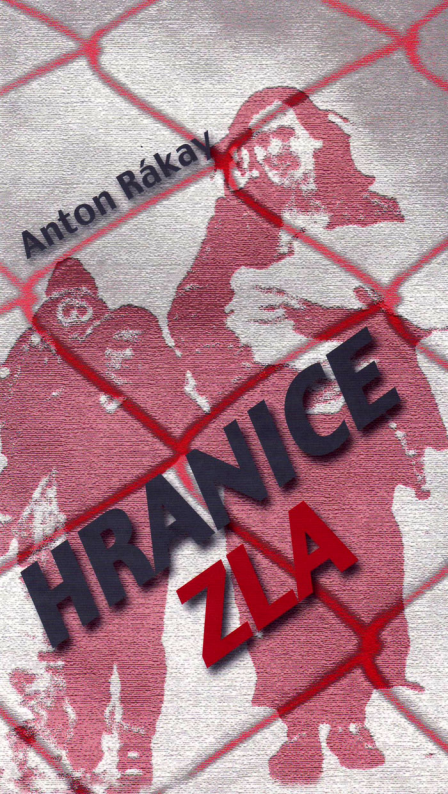

Anton Rákay

HRAZNICE
ZLA

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Edícia Próza

Anton Rákay

**HRANICE
ZLA**

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © Anton Rákay 2008

Cover design © Anna Chovanová 2008

© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava

e-mail: vsss@stonline.sk

<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry SR

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Anton Rákay: Hranice zla
Zodpovedná redaktorka Viera Švenková
Obálka Anna Chovanová
Sadzba Anna Chovanová
Tlač AZ Print
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-306-8

„Ak Boh chce, ale nevie zlu zabrániť, potom nie je všemohúci!

Ak môže, ale nechce zlu zabrániť, potom nie je dobrotivý!

Ak môže i chce zlu zabrániť, potom by zlo nemalo na svete existovať!“

EPIKUROSO (341 – 270 p. n. l.)

1.

„Bojte sa Boha, lebo on je ten, kto stvoril nebo
i zem

a kedykoľvek riekne: „Staň sa!“ – stane sa!“

KORÁN 5/72 – 73

Žofia Stachová sa už pár dní pripravovala na tieto chvíle, ale s takým niečím predsa len nerátala. Toho roku prichádzala zima akosi krotko a po krôčikoch, postupne zo dňa na deň primrzalo, no snehu sotva poprášilo – len aby sa nepovedalo, že tohtoročné Vianoce nie sú také, ako majú byť.

Noc bola ešte pokojná, jasná a mrazivo iskrivá, vzduch voňal dôverne známym dymom predsviatočných zabíjačiek. Ráno ako vymaľované na štedrovečernej pohľadnici, no okolo obeda sa z ničoho nič zatiahlo nízkymi, zlovestne čiernymi mračnami. Zotmelo sa, začalo snežiť a popukovať, a veru čoraz ostrejšie. Po druhej popoludní už valilo tak, že bolo vidieť sotva na pár metrov a čosi-kdesi bolo snehu do pol lýtok.

Stachová párkrát vyšla z domu, aby odhádzala aspoň chodník po bráničku, ale kým sa stihla obrátiť, mohla začať odzno-va. Nad strechami strašidelne skuvíňal vietor, na ulici sa začínali vríšiť záveje, ej veru, potrvá, kým sa sem dostane nejaký pluh.

Budú to smutné Vianoce.

Najhoršie z tých posledných.

Dnes je Adama a Evy.

Bez kyticky kvetov k meninám pre muža Adama.

Už tretí rok.

Major hraničnej polície Stacho zomrel v službe. Rýchlo a zrejme ani necítil, že odchádza.

Po skoro celodennom hľadaní ho napokon našli vedľa terénneho auta odstaveného na opustenej lesnej ceste.

Dve rany v zátylku – ako hovorila zápisnica – z krátkej guľovej zbrane. Obe boli smrteľné.

Poprava v štýle bezohľadne zabijackej prevádzzačskej a pašeráckej mafie na tomto exponovanom úseku štátnej hranice.

Major Adam Stacho bol tunajší človek, rodák z podhorskej dedinky Strednica, osem kilometrov od ustavične nepokojnej ukrajinsko-slovenskej hraničnej čiary. Poznal tu každý strom, úžľabiny, potoky a dnešné urastené smreký pamätal, keď z nich boli len vianočné stromčeky. Tvrdý chlap z horalského drevorubačského cesta – a svedomitý policajt, ktorý si každú hviezdičku na výložkách veru trikrát zaslúžil.

Začínal tu ako vojak základnej služby a potom prešiel k polícii práve na tomto veľmi náročnom úseku.

Tento kraj je krásny, tichý, nedotknutý a nedevastovaný turisticky raj – zato však peklo na stráženie nepriechodnosti línie vedúcej po zalesnenom hrebeni karpatských hôr.

Sektor hraničného priechodu Berezna Rastoka, v ktorom Stacho slúžil od samého začiatku, odjakživa patril medzi najťažšie a najnebezpečnejšie. Terén husto zalesnený, kopcovitý, s mimoriadne drsnými klimatickými podmienkami. Smutne známy ustavične narastajúcim tlakom utečencov – a nepríjemne exponovaný. Pokusy o pašovanie ľudí a nelegálnych tovarov tu boli viac ako časté a bezočivosť prevádzzačskej mafie narastala.

Napriek tomu zásluhou útvaru hraničnej polície, ktorému velil major Stacho, bola hranica predsa len postupne čoraz neporušiteľnejšia.

Určite práve preto sa príslušné orgány Európskej únie rozhodli účinne podporiť vládny projekt na vybudovanie moderného, technicky dokonale vybaveného hraničného priechodu Berezna Rastoka ako akýsi prototyp pri formovaní podobných na celej východnej hranici únie podľa prísnych schengenských noriem.

Po niekoľkých úspešných akciách, ktoré ocenili aj najvyššie miesta, ukrajinsko-slovenská pašerácka mafia však napokon tvrdo udrela – na výstrahu.

A beztriestne, pretože vrahov majora Stacha sa nikdy nepodarilo usvedčiť a dostať za mreže.

Dnešný deň bude pre vdovu Stachovú dvojnásobne Štedrý – na smútok. Niet už pre koho piecť tortu s veľkým cifrovaným A v prostriedku, ani na stromčeku sviečocky zapáľovať.

Napokon aj tú vianočnú kapustnicu s domácou klobáskou a dubákmi vlastne ani nemala komu variť.

Syn Janko ju nechal sviatkovať samu a zostane bez maminej váry kdesi na druhom konci sveta. Vráti sa až v týždni po Novom roku, napokon, dnes by sa domov nedostal vari ani na bežkách.

Sociológ doktor Ján Stacho, riaditeľ utečeneckého strediska, vybudovaného blízko okresného mesta, je na stáži, navštevuje podobné centrá v Poľsku, Čechách, Rakúsku, Nemecku, ba až v Taliansku. Tam má získať nové skúsenosti na riadenie záchytného strediska postaveného blízko priechodu Berezna Roztoka. Práve na vianočný čas to naplánovali tí bruselskí neveriaci liberáli, ktorí si robia po svojom – bez toho, aby sa v euroústave čo len zmienili o Bohu.

Pravda, treba spravodlivo priznať, že celý komplex hraničného priechodu i utečeneckého strediska bol koncipovaný naozaj veľkoryso a pre tento Bohom zabudnutý kút sa stal ozajstným darom – aj keď nie bez nepríjemných stránok.

To, že si najvyššie miesta vybrali práve tento hraničný úsek, bola iba zhoda „náhod“. Minister vnútra sa narodil v neďalekej Sedlici a predseda vlády mal manželku zo susednej dediny. Takú priaznivú konšteláciu hviezd mohol zorganizovať iba nejaký najvyšší Programátor, sediaci kdesi vysoko hore za virtuálnym nebeským počítačom, ktorý „náhodou“ vybral najsprávnejší program.

Z ničoho nič sem začínali prúdiť milióny prinášajúce prácu ľuďom v donedávna hladovej doline s katastrofálnym percentom nezamestnanosti. Postavili sa nové budovy hraničnej polície, colné odbavovacie priestory, široká príjazdová cesta diaľničného typu. Čímsi, pravdaže, prispela aj ukrajinská strana, ktorá konečne pochopila, že cesta do civilizovanej Európy nevedie na východ, ale cez hraničný priechod Berezna Roztoka.

Všetko však má aj nepríjemné stránky.

Prúdy nelegálnych migrantov prechádzajúcich našu hrani-

ca i v najkrutejšom počasí – pravdaže, mimo závery pasovej kontroly.

Preto sa tu vybuďovalo moderné centrum pre utečencov, v ktorom bolo naozaj všetko. Prijímač, karanténa, zdravotnícke stredisko, ubytovanie i stravovanie a, samozrejme, i zariadenie pre deti. Tie neraz prekĺzli hranicou akýmsi zázrakom i bez rodičov, ktorí cestu za slobodou jednoducho neprežili. V stredisku funguje aj akási právna poradňa, ktorá sa usiluje vybaviť utečencom potrebné základné doklady a povolenia. Tu dostávajú neodkladnú ľudskú pomoc vyhľadávané, neraz zavšivavené, vystresované, zúfalé ľudské bytosti, ktoré dlho nevedia pochopiť, že veru nie sú vo vysnívanom raji zvanom Nemecko, ale na akomsi Slovensku, odsúdení len čakať a čakať, ako sa vyvinie ich ďalší osud.

Žofia Stachová veru nie je ani šťastná, ani spokojná.

Pravda, s pýchou počúva samé chvály na syna Janka, ako vraj všetko neuveriteľne ľudsky zvláda a udržiava otcovu dobrú pamiatku. No napriek trpezlivému dohováraniu a argumentácii aj ona podpísala petíciu občanov proti vybudovaniu utečeneckého strediska rovno za humnami.

Bála sa – a strachu sa nadosmrti nezbaví.

Z tých, čo v noci potajomky prechodia hranicu, ide strach.

Nedajbože si na to zvyknúť, po ceste každú chvíľku lietajú terénne autá, brešú služobné psy, nad strechami vrčia vrtuľníky, akoby bola vojna.

A Stachová nie je sama, čo sa bojí.

Cez deň je dedina takmer vyľudnená, kto môže, pracuje v meste či v novom stredisku, nedá sa nič robiť, odkedy skrachovala blízka TESLA, robotu široko-ďaleko len tak nenájdeš.

Dnes sa Stachová bojí dvojnásobne.

Je sama, dom akoby schúlený pod perinou strachu a snehu, fujavica besnie čoraz hrozivejšie, dnes určite neprídu malí koledníci a na polnočnú do susednej Ubľanky veru neprejde ani noha.

Sadá za vianočný stôl, prestretý ako vždy pre všetkých.

Aj pre Adamka... a Kristínku.

A, pravdaže, pre Janka, čo ak by sa stal zázrak a Všemohúci by mu dal práve teraz zabúchať na dvere!

Prv ako sa posadí, nedá jej to, zababuší sa do vlniaka, vyjde von, vetrisko ju div neprevalí do záveja, a odhadzuje aspoň úzky chodníček po bránku, čo keby...

Fujavica zavýja ako v televíznom horore – a vtom sa strhne.

Výbuchy a strelba, dokonca akoby cez husté sneženie prebleskovali akési svetlice, zelené, červené...

Božemôj, a toto má byť čo!?

Na také preveľké sviatky!

To predsa nie sú delobuchy šarvancov pri návrate z polnočnej omše!

Explózie a strelba, akoby sa blížil front, i v besnej fujavici sa dajú rozpoznať dávky zo samopalov.

Stachová sa rýchlo brodí snehom spiatky k domu, na dvakrát zamyká dvere a ešte ich aj zahaspruje, na všetkých oknách náhlivo priviera okenice a všade zažihá svetlá.

Aj tých pár elektrických sviečočiek na stromčeku.

Naplnlo púšťa kúrenie, radiátory upokojujúco ticho pukajú a hrejú jedna radosť – no Stachovej sa aj tak chvejú ruky v zimomriavkach strachu.

Po chvíľke váhania sadá k stolu, naloží si len zo dve nabe-račky pomaly chladnúcej kapustnice, okruštek chleba, uchlipkáva po lyžičkách, prežúva – a utiera si slzy.

Čas radosti, veselosti...

Ako komu.

Tých zopár riadov ani neumýva, čo by potom robila zajtra celý deň, iba z kapustnice čosi odloží do mrazničky – pre Janka, pochutná si!

Kľaká pred ikonu Bohorodičky s večným svetielkom a modlí sa.

Pokľaciačky drieme i zaspáva.

A sníva sa jej.

O inej zasneženej noci a iných výbuchoch a strelbách, o horiacich domoch a stodolách. Buchot ťažkých čižiem na zápraží, vyvalené dvere, krik: „Germancov ňet?“

Je po vojne.

Detská dušička schúlená v najtmavšom kúte za pecou, to šťastie sa nedá zabudnúť, tatko sa vrátil – a živý! Už bude dobre, naši aj Rusi sú tu! Konečne!

Prichrípnuté hlasy, kuchyňa plná cudzích chlapov v prešívaných kabaniciach a baraniciach, za pásom granáty, garmoška, tatko nalieva a celý dom vonia slivovicou.

A sen sa len sníva a sníva, detské naháňačky a sánkovanie v sade nad domom, škola v Ubľanke na dve hodiny chôdze lesom v každom počasí, prvé chlapčenské chichoty – a dotyky, robota v TESLE, podniková tancovačky na MDŽ, do tanca ju pozýva fešák v uniforme, pohraničník Adam Stacho.

A potom nevesta v bielom, on v parádnej uniforme, takej čudnej v kostole, hučí organ, náruč plná kvetov, uslzené objatia, napokon už len ona v Adamkovom náručí...

... sen sa pretŕha, Stachová sa zobúdz a opäť pokľaciačky zaspáva v nádhernej polnočnej krásnych snov, sneh vonku sa len valí a valí a fujavica si pospevuje zavýjavú koledu bez konca.

Nijaké výbuchy, nijaká strelba.

Iba štedrovečerné Božie ticho.

Narodil sa Kristus Pán, radujme sa...

Pokoj ľuďom dobrej vôle...

2.

„Ježiš chytil dieťa za ruku a povedal mu:
„Ta hitba kumi!“

čo znamená v preklade: „Dievča, hovorím
ti, vstaň!“

A dievča hneď vstalo...!“

EVANJELISTA MAREK 5/41

Žofia Stachová konečne predsa len zaspáva, iba tak na starom gauči v kuchyni, ani sa nevyzliekla.

Znova sa jej sníva.

Za oknami metelica tenučkými hláskami malých uzimenných koledníkov pospevuje: „Tichá noc, svätá noc...“

V celom dome rozvoniava jedlička a pod ňou, Ježiško môj presladký, bábika, najkrajšia na svete – a nové rukavice, ďakujem ti, Jezuliatko, ty najlepšie vieš, čo mi treba, veď z tých starých mi už vyliezajú prsty.

Starý, z dreva vyrezávaný betlehem, čo vystružlikal ešte dedo, v jasičkách Dieťaťko, nad ním Mária a Jozefko, na novorodeniatko dýcha oslík a kravička, aby v tejto kamennej studenej biednej maštalôčke neprechladlo.

Z diaľky sa približujú hlasy, prichádzajú mudrci od Východu...

V dome všade rozsvietené, radiátory hrejú, zdá sa, akoby fujavica troška slabla, no zvony na polnočnú nepočuť.

Stachovú zobúdzajú dobiedzavé drsné škrabanie na kuchynské dvere. Vlčiak Rexík, čierny ako sadza, tichučko skučí a domáha sa von, nie, určite mu netreba ocikať plot!

On ju kamsi volá – a neodbytné.

Stachová dobre vie, že za noci by ju len tak pre akúsi taľafatku nezobúdzal. Veď práve takto naliehavo buntošil, keď vlni o tri domy nižšie susedom horela stodola a oni všetci tvrdo spali.

Za oknami všade hlboká tma plná vírivého sneženia.

A pes neprestáva.

Nemôže, je predseda z čistokrvného hraničiarskeho plemena, tatko vyhlásený víťaz stopárskych súťaží, mater zasa šampiónka pri zadržiavaní ozbrojeného útočníka.

Nie, Rex by ju zbytočne nevolal do takmer metrových závejov, on gazdinku zbožňuje, nepotrebuje nijaký povel, stačí pohľad či kývnutie rukou – a aj do ohňa skočí.

Stachová otvára dvere a pes hneď vyletí do fujavice.

Akosi čudne ticho breše a zavýjavo skučí – akoby ju poháňal, no, pridaj, bež za mnou, poď už!

Z hlbokého snehu mu sotva trčia len ušiská ako periskopy.

Stachová berie baterku – a sekeru, pre istotu, čo ak... hoci ak ju Rex neuchráni, potom jej nepomôžu ani štyri sekery.

Pes nervózne, rozrušene breše, prebýja sa cez záveje hore dvorom až k včelínu, v ktorom už dávno nie je nijaký život a dobrý je len na uschovanie náradia pred nečasom.

Rex pribieha k jeho dverám, hneď začína usilovne hrabať v snehu a pritom stále akosi čudne skuvíňa.

Čosi tam našiel... možno iba akési uhynuté zviera, v takejto zime sa sem z poľskej strany niekedy zatúlajú aj vlci, uhnaťli nejakú srnku alebo...

... to, čo Rex vyhrabáva zo snehu, veru nie je štvornohé.

Schúlený do klobôčka tu ktosi spí... a... zdá sa, posledný sen!

Človek!

Vlastne už iba to, čo z neho zostáva.

Čosi zababušené v teplej dlhej prešívanej bunde, na hlave baranica hlboko stiahnutá do tváre zaprášenej snehom, ktorý sa už na koži netopí!

Bože milostivý... Stachová sa prežehnáva, posvieti si bližšie, je to chlapec, nie decko, skôr mládenček – a celkom pekný.

Bez dychu!

Mŕtvy!

Zamrznutý v tejto besnej štedrovečernej divočine.

Alebo... preboha... tá streľba...?

To na teba, chlapče, poľovali?

Ako na zver – a zo samopalov!

Ranili ho, len zázrakom sa doplazil cez tie záveje až sem k včelínu – a tu dodýchal!

Stachová odhrňa mŕtvemu sneh z tváre, siahne mu rukou pod hrubizný šál a ešte hlbšie... a...

... Kristepane, fantazírujem, alebo je to len tlkot môjho vlastného vyplašeného srdca?

No hrdle, ba aj na spánkoch pod baranicou je predsa len akýsi pulz – slabučký, sotva hmatateľný, ale je tam! Božemôj, ono to ešte žije!

Pes leží čo najbližšie k zmrznutému, akoby ho chcel rozmraziť vlastným telom, tíško skučí a dychčí chlapcovi do tváre.

Stachová schmatne zomierajúceho za golier a vlečie ho dolu dvorom, ako-tak prechodená stopa vytvára hlboký snežný tunel, potkýna sa v ňom a padá, šmýka sa a vstáva a pes sa brodí pred ňou, akoby jej chcel prepluhovať cestičku.

Z posledných síl dotiahne zmrznutého po prah, neoprašuje ho zo snehu, zamyká dvere, zahaspruje a pes priľahnutý na koberci pri chlapcovi mu obľizuje tvár a akosi po svojom sa mu prihovára.

Stachová, bývalá vedúca krúžku Červeného kríža vo fabrike, má pred sebou najťažšiu skúšku. Toto nie je poplachové cvičenie pri fingovanom požiari či úraze elektrickým prúdom v dielni, neleží tu dobrovoľnícky figurant ani nafukovacia Anča na nácvik umelého dýchania.

Toto je človek!

A zomiera!

Mladý, primladý na smrť!

Rýchlo, ale veľmi opatrne šklbe z neho oblečenie.

Pod baranicou husté, nakrátko pristrihnuté vlasy. Pomaličky mu roztvára nehybne tuhé biele prsty dlaní, potom ich trie, začína mu jemne masírovať chodidlá a lýtka, pes leží vedľa a zahrieva chlapcov bok.

Mládencova tvár je bledučká – a veru pekná, dlhé, natuho privreté čierne mihalnice viečok, ústa mladé – a sotva badať, či dýchajú. Pomaličky, po bunkách začínajú ružovieť prsty

dlaní i nôh, všetko je už ohybnejšie, no pulz je síce hmatateľný, ale slabučký a pomalý.

Stachová z chlapca sťahuje zvyšok oblečenia, hrubé prešívané nohavice, pod nimi tepláky. Kabát podšitý akousi jemnou kožušinkou, našťastie, chlapče, dobre si sa vystrojil do takej zimy.

Tak, ešte hrubizný sveter, fajný, z ovčej vlny, a pod ním jeden tenší – a Stachová odrazu neverí očiam.

Prizrie sa, ešte raz zblížša, nedá jej, musí si siahnúť a pod svetříkom zreteľne nahmatáva mladé, pružné dievčenské prsia!

Bože milostivý, Snehulienka moja, kde sa ty tu berieš?

A kde si nechala sedem šikovných trpaslíkov, ktorí by mi teraz pomohli vzkriesiť tvoje mladučké telo?

Na tvári, ktorá odrazu vôbec nie je chlapčenská, sa roztopili posledné zvyšky snehu, líca pomaličky ružovejú, dych sa upokojuje a ožíva celá mladá tvárička, počerná ako u Cigánoch.

Stachová ju dvíha z mláky na koberci, berie ju do náručia a prenáša do kúpeľne, kde je teplučko ani v raji.

Tam ju vyzlieka z posledného.

Podprsenu nemá.

Nepotrebuje ju.

Na celkom holom tele zostáva len akýsi čudný široký, mäkký kožený pás podšitý jemnučkou barančinkou.

Opatrne ho uvoľňuje a kladie nad radiátor.

Dievča je celkom nahé, nijaké náušnice, náramky, prstene – iba nezvyčajné hodinky s dvoma číselníkmi.

Všetko, čo z nej vyzliekla, páchne starým potom, nič to, krásavička, zaraz to hodím do pračky, napokon, ráno aj tak nič z toho nebudeš potrebovať.

Stachová prekladá dievča do vane a začína ho sprchovať, najprv iba vlažnou, postupne pridáva teplejšej a celú ju masíruje prúdom takmer horúcej vody.

Do poloplnej vane pridáva i voňavú kúpeľovú penu, dostala ju od Janka ešte predvlani pod stromček, ale dodnes nebolo kedy ju vyskúšať.

Premýva jej vlasy, potom jej prúdom vody masíruje chrbát.
A dievča odrazu ticho zastane.

No, Snehulienka, konečne! Ži len, krásna moja, na zomieranie si ešte mladá – a priveľmi pekná!

Ak ťa ktosi chcel zabiť, našťastie zle triafal, nikde nie si ani len škrabnutá.

Dievčina si voľká pod vysokou penou, odrazu doširoka otvorí oči a hneď ich neveriacky priviera.

Akoby sa čudovala, že ju neobskakujú ružovolíci anjelíci a neovievajú krídlami v tejto teplučkej nebeskej kaplnke, vykladanej ligotavými zelenkastými obkladačkami, všade teplučko a ona si sedí v obláčiku voňavej peny. Opäť otvára oči, díva sa do tváre ženy, ktorá ju pridfíža, aby nespadla do vody – a od dverí na ňu striehne pes čierny ako satanáš. A odrazu čosi zašepce.

Stachová nerozumie.

„Danke, danke... wo bin ich? Austria?“